

Shrnutí rozhodnutí Komise**ze dne 2. června 2004****vztahující se k řízení podle článku 82 Smlouvy o ES****(Věci COMP/38.096 – Clearstream (zúčtování a vypořádání))**

(oznámeno pod číslem K(2004) 1958)

(Pouze německé znění je závazné)

(2009/C 165/05)

Dne 2. června 2004 Komise přijala rozhodnutí týkající se řízení podle článku 82 Smlouvy o ES. Podle ustanovení článku 30 nařízení Komise (ES) č. 1/2003 ⁽¹⁾ Komise tímto zveřejňuje jména stran a hlavní obsah rozhodnutí, včetně všech uložených sankcí, a to se zohledněním oprávněného zájmu podniků na ochraně jejich obchodního tajemství. Znění celého rozhodnutí bez důvěrných informací je k dispozici v úředních jazycích případu a pracovních jazycích Komise na internetových stránkách GR pro hospodářskou soutěž na adrese

http://ec.europa.eu/competition/index_en.html

ÚVOD

1. Předložený text je shrnutím rozhodnutí Komise ze dne 2. června 2004 ve výše uvedené věci. Rozhodnutí stanoví, že společnost Clearstream Banking AG, která se také nazývá Clearstream Banking Frankfurt (CBF), a její mateřská společnost Clearstream International (CI), společně dále jen „Clearstream“, porušily článek 82 Smlouvy. Případ se týká skutečnosti, že Clearstream odmítla společnosti Euroclear Bank SA (EB) poskytnout určité služby týkající se zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry a že tuto společnost cenově diskriminuje.
2. Toto řízení vyplynulo z vyšetřování zahájeného z moci úřední, které bylo zaměřeno na posouzení, zda je politika hospodářské soutěže Společenství v oblasti zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry v EU správně prováděna. Komise zjišťovala zejména i) přístup, ii) ceny, iii) výlučné dohody a iv) konsolidaci. Následně se vyšetřování postupně zaměřilo na možné zneužívající chování ze strany společnosti Clearstream.
3. Dne 28. března 2003 zaslala Komise společnosti Clearstream sdělení o námitkách. Clearstream odpověděla na námitky a vyjádřila své stanovisko ve slyšení konaném dne 24. července 2003.
4. Zpráva úředníka pro slyšení uvádí, že práva na obhajobu společnosti Clearstream byla dodržena.
5. Poradní výbor pro restriktivní praktiky a dominantní postavení se sešel dne 30. dubna 2004 a vydal kladné stanovisko.
6. Žádné pokuty se neukládají. Důvody rozhodnutí a návrhu neukládat pokuty jsou uvedeny níže.

1. SHRUTÍ VĚCI

7. Věc Clearstream se týká uplatňování práva hospodářské soutěže EU na specifické činnosti v určitém časovém okamžiku a uplatňuje na ně pravidla hospodářské soutěže. V žádném případě nestanoví právní předpisy nebo normy.
8. Složitost této věci vyplývá ze samotného zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry, které je oblastí se složitými procesy, v níž je používána terminologie nejednotná, kde se vyskytuje velké množství účastníků na rozdílných stupních a v níž dochází ke značným změnám v důsledku právních a podnikatelských tlaků.
9. Nejdůležitější rysy hlavních procesů vypořádávání obchodů s cennými papíry lze shrnout následujícím způsobem:
 - Zúčtování je proces, ke kterému dochází mezi obchodováním a vypořádáním. Zajišťuje, že kupující a prodávající se dohodli na stejné transakci a že prodávající zcizuje cenné papíry, k jejichž prodeji je oprávněn.
 - Vypořádání je konečným převodem cenných papírů od prodávajícího kupujícímu a konečným převodem finančních prostředků od kupujícího prodávajícímu a zároveň jejich uvedení v účetnictví cenných papírů.
10. Kromě úkonů nezbytných k provedení transakce s cennými papíry musí být cenné papíry dány do úschovy. Pojmy *safekeeping* a *custody* (v češtině v obou případech „úschova“) se zaměnitelně používají pro skutečné uložení u subjektu, který cenný papír uschovává ve fyzické nebo elektronické podobě. Tyto úkony se také nazývají „primární úschova“ nebo „konečná úschova“. Subjekty, které nemají cenné papíry v konečné úschově, jsou popsány jako „zprostředkovatelé“ vykonávající služby týkající se cenných papírů.

(¹) Úř. věst. L 1, 4.1.2003, s. 1.

11. Poskytovatelé služeb zúčtování a vypořádání mohou být centrální depozitáři cenných papírů (CSD) ⁽¹⁾, mezinárodní centrální depozitáři cenných papírů ⁽²⁾ (ICSD) nebo jiní zprostředkovatelé jako jsou banky. Každá instituce však může provádět pouze „primární“ zúčtování a vypořádání ⁽³⁾ obchodů s cennými papíry, které má skutečně v konečné úschově. Vzhledem k tomu, že v předložené věci jsou všechny cenné papíry emitované podle německého práva a uloženy v hromadné úschově ⁽⁴⁾ deponovány u CBF (uvedený jako CSD emitenta), může pouze CBF provádět primární zúčtování a vypořádání týkající se těchto cenných papírů.
12. Rozhodnutí se zabývá prováděním služeb (zúčtování a vypořádání) týkajících se cenných papírů a nikoli službami úschovy. CBF poskytuje tyto služby prostřednictvím IT platformy nazývané CASCADE. CASCADE RS (který je subsystémem CASCADE, k němuž byl EB zamítnut přístup) slouží ke vkládání údajů týkajících se akcií na jméno. Musí být pouze pravidelně aktualizován (např. před valnou hromadou) a nezasahuje do transakce zpracování akcií na jméno. CBF zamítla právo zahrnout zpracování akcií na jméno v platformě CASCADE, dokud bude mít EB přístup do systému CASCADE RS.

1.1 Relevantní trh

13. Relevantní trh je definován jako služby primárního zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry emitovanými podle německého práva, které poskytuje CSD emitenta (centrální depozitář cenných papírů, který je primárním schovatelem cenných papírů) centrálním depozitářům cenných papírů v jiných členských státech a mezinárodním centrálním depozitářům cenných papírů. K primárnímu zúčtování a vypořádání dochází v případě, že dojde ke změně stavu na účtu cenných papírů, které drží CSD emitenta (CBF u cenných papírů emitovaných podle německého práva). Naopak sekundární zúčtování a vypořádání uskutečňují následně zprostředkovatelé ve svých vlastních účtech. To zahrnuje jak protiúkony, kterými zprostředkovatelé reagují na výsledky primárního zúčtování a vypořádání účtů svých zákazníků, tak záznam na účtech následujících internalizovaných transakcí. K internalizaci

dochází v případě, kdy zprostředkovatel může vypořádat transakci ve svých vlastních účtech (např., pokud kupující i prodávající vedou vlastní účty).

14. Strany argumentovaly, že primární a sekundární zúčtování a vypořádání nepředstavují odlišné trhy.
15. Rozhodnutí se podrobně zabývá stanovisky společnosti Clearstream a EB v souvislosti s definicí relevantního trhu. Clearstream namítá, že zúčtování a vypořádání schovatelů na nižším stupni (zprostředkovatelé) je zaměřeno za zúčtování a vypořádání, která provádí CBF. V podobném duchu namítá EB ⁽⁵⁾, že internalizace je konkurenční překážkou pro centrální depozitáře cenných papírů. V rozhodnutí jsou tyto argumenty vyvráceny následujícím způsobem:

— existuje skupina poskytovatelů služeb zúčtování a vypořádání, pro které nepřímý přístup k CSD emitenta – CBF v této věci – prostřednictvím zprostředkovatele nepředstavuje zaměnitelnou alternativu pro přímý přístup (vzhledem ke kratším lhůtám, většímu riziku a větší obtížnosti, dodatečným nákladům a potenciálnímu střetu zájmů vyplývajících z využití zprostředkovatele),

— kromě skutečnosti, že sekundární zúčtování a vypořádání není odůvodněnou alternativou pro zákazníky (zprostředkovatele), kteří požadují primární zúčtování a vypořádání, aby mohli poskytovat účinné a konkurenceschopné služby sekundárního zúčtování a vypořádání svým vlastním klientům, není žádný zprostředkovatel schopen internalizovat veškeré transakce mezi všemi potenciálními protistranami u všech cenných papírů v úschově u CSD emitenta. Předložená věc se přesně týká situace, kdy zprostředkovatel (EB) požadoval služby primárního zúčtování a vypořádání od CSD emitenta a neobdržel srovnatelné náhradní služby ani od vlastního ani cizího zprostředkovatele,

— Jak vyplývá z předložené věci, CSD emitenta není v případě potřeby primárního zúčtování a vypořádání omezen cenami, které uplatňují zprostředkovatelé. V době, kdy se EB neúspěšně snažila o nižší ceny za služby primárního zúčtování a vypořádání přímo od CBF a přestala využívat Deutsche Bank jako zprostředkovatele, nebránily ceny ukládané Deutsche Bank společnosti Clearstream v jednání s EB.

⁽¹⁾ CSD je subjekt, který drží a spravuje cenné papíry a umožňuje provádění transakcí s cennými papíry prostřednictvím zaúčtování. Ve své domovské zemi poskytuje služby obchodníkům, jejichž cenné papíry byly u něj uschovány (drží je v konečné úschově). V této funkci se CSD nazývá jako „CSD emitenta“ a není zprostředkovatelem. CSD může také nabízet služby jako zprostředkovatel v přeshraničním zúčtování a vypořádání, pokud se primární úschova cenných papírů nachází v jiné zemi.

⁽²⁾ ICSD je organizace, jejíž hlavním předmětem podnikání je zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry — tradičně s eurobondy v mezinárodním (nikoli domácím) prostředí. V EU jsou v současné době dva ICSD: Euroclear Bank se sídlem v Belgii a Clearstream Banking Luxembourg (CBL), dceřiná společnost Clearstream International SA a sesterská společnost Clearstream Banking AG. ICSD může poskytovat také jiné služby, kterými jsou například služby zprostředkovatelů pro cenné papíry.

⁽³⁾ Viz odstavec pro definici primárního zúčtování a vypořádání.

⁽⁴⁾ Na rozdíl od individuální úschovy umožňuje hromadná úschova zastupitelných cenných papírů, která je v současnosti hlavní formou úschovy v Německu, zúčtování a vypořádání prostřednictvím zaknihování.

⁽⁵⁾ Navzdory skutečnosti, že se stanovisko EB může na první pohled zdát překvapující, lze jej vysvětlit, neboť EB vlastní v několika členských státech (Spojené království, Francie, Nizozemsko, Belgie) centrální depozitáře cenných papírů. EB proto nemá zájem na precedentu, který by mohl vést k takové definici relevantního trhu, podle které by mohlo v budoucnosti dojít ke zjištění dominantního postavení.

16. Pro účely definice trhu nemusí Komise v předložené věci zkoumat potřeby klientů zprostředkovatelů, ale spíše specifické potřeby kategorie klientů požadujících produkt nebo službu, kterými jsou finanční zprostředkovatelé, kteří si přejí poskytování hospodářsky významných, účinných a konkurenceschopných služeb sekundárního zúčtování a vypořádání pro své vlastní klienty. Pro tuto kategorii zákazníků nejsou primární zúčtování a vypořádání prováděné CDS emitenta a sekundární zúčtování a vypořádání prováděné následně zprostředkovateli zaměnitelnými alternativami. Jak vysvětluje EB, nepřímý přístup, který zahrnuje využití jiného zprostředkovatele (často konkurenta) namísto CSD emitenta není přijatelnou alternativou.

17. Zvláštní služby, které jsou poskytovány centrálním depozitářům cenných papírů a mezinárodním depozitářům cenných papírů nelze srovnat se standardními službami poskytovanými zákazníkům, kteří nejsou zákazníci CSD (banky), které jsou poskytovány na základě všeobecných podmínek CBF.

1.2 Dominantní postavení

18. CBF má na relevantním trhu dominantní postavení, jelikož je jediným centrálním depozitářem cenných papírů, u kterého se ukládají do úschovy cenné papíry emitované podle německého práva a uložené v hromadné úschově. Je tedy jediným subjektem, který může provádět primární zúčtování a vypořádání obchodů s těmito cennými papíry. Postavení CBF není omezeno žádnou skutečnou konkurencí na trhu. V dohledné budoucnosti není reálné, že někdo nový vstoupí na trh.

1.3 Zneužití

19. Rozhodnutí rozlišuje dva druhy zneužití:

- odmítnutí poskytovat služby primárního zúčtování a vypořádání obchodů s akciemi na jméno odepřením přístupu do systému CASCADE RS a diskriminace EB pokud jde o poskytování těchto služeb,
- ukládání diskriminačních cen společnosti EB za služby primárního zúčtování a vypořádání. Je třeba poznamenat, že se to týká cen za všechny transakce uskutečňované v systému CASCADE pro EB a neomezuje se na rozdíl od případu předchozího zneužití na akcie na jméno.

1.3.1. Odmítnutí poskytovat služby primárního zúčtování a vypořádání a diskriminace EB

20. Odmítnutí poskytovat služby mělo podobu odepření přístupu do systému CASCADE RS. Bez tohoto přístupu nemohla EB získávat služby zúčtování a vypořádání akcií na jména v systému CASCADE, i když jí byly nadále poskytovány tyto služby pro jiné transakce. Odmítnutí poskytovat EB služby primárního zúčtování a vypořádání obchodů s akciemi na jméno vychází z kombinace řady faktorů: Clearstream je nezbytným obchodním partnerem, EB nemohla služby, které požadovala, nahradit a odmítnutí

poskytovat služby poškodilo inovace a hospodářskou soutěž na navazujícím trhu. Navíc vedl zvyšující se význam akcií na jméno v Německu k omezení služeb poskytovaných EB, která je zákazníkem společnosti Clearstream, a byla porušena oprávněná očekávání EB, že jí Clearstream poskytne služby primárního zúčtování a vypořádání v přiměřené době.

21. Ze strany společnosti Clearstream existuje také diskriminace, neboť liknavý přístup vůči EB je v rozporu s přiměřenými prodlevami, ve kterých byly služby poskytnuty ostatním zákazníkům.

1.3.1.1 Odmítnutí poskytnout služby

22. Posouzení překážek pro vstup potenciální konkurence pro dominantní postavení CBF na relevantním trhu naznačuje, že CBF je nezbytným obchodním partnerem, který nelze nahradit žádným alternativním zdrojem ani jej nemůže nahradit EB. Odmítnutí poskytovat služby primárního zúčtování a vypořádání obchodů s akciemi na jméno ze strany společnosti Clearstream poškodilo schopnost EB poskytovat rozsáhlé a inovativní celoevropské služby na navazujícím trhu pro přeshraniční zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry v EU. Akcie na jméno jsou nejčastěji obchodovanými akciemi emitovanými podle německého práva v mezinárodním měřítku a budou proto pravděpodobně zahrnuty do transakcí zákazníků mezinárodních centrálních depozitářů cenných papírů.

23. Nic nenaznačuje, že chování společnosti Clearstream bylo motivováno pokusem provádět vlastní služby nebo vlastní operace účinnějším způsobem, ani že by přineslo jakékoli výhody pro její zákazníky. Clearstream netvrdila žádné zvýšení účinnosti nebo výhody pro spotřebitele. Ekonomická motivace odmítnutí poskytovat služby a jeho skutečné účinky musí být spíše posouzeny v rámci celé finanční skupiny, jejíž součástí je CBF. Clearstream Banking Luxembourg (CBL), sesterská společnost CBF v rámci společného holdingu Clearstream International (CI) je spolu s EB jediným mezinárodním depozitářem cenných papírů v EU a je proto přímým konkurentem EB na navazujícím trhu pro sekundární zúčtování a vypořádání přeshraničních obchodů. Typičtí zákazníci ICSD, kterými jsou aktivní institucionální investoři, jež žádají služby „one stop shop“ poskytované ICSD v EU, mají prospěch z inovativních služeb, které nabízí i EB. Odmítnutí společnosti Clearstream poskytovat služby zabránilo poskytování inovativních služeb sekundárního zúčtování a vypořádání přeshraničních obchodů s cennými papíry.

1.3.1.2 Diskriminace: liknavý přístup vůči EB je v rozporu s jednáním vůči srovnatelným zákazníkům

24. EB požádala o přístup do systému CASCADE RS dne 3. srpna 1999 a Clearstream jí tento přístup umožnil až 19. listopadu 2001. Rozhodnutí podrobně zkoumá:

- původní odmítnutí přístupu, ke kterému došlo v období mezi srpnem 1999 a listopadem 2000, v jehož průběhu EB věřila, že jí tento přístup bude poskytnut (podrobnosti jsou projednávány, školení je poskytnuto, požaduje se oznámení dva/tři týdny před převodem účtu akcií na jméno...),
- následné odmítnutí v období od prosince 2000 do 19. listopadu 2001. Během tohoto období zasáhlo vedení CI a zbrzdilo přístup do CASCADE RS tím, že podmínilo žádost o přístup do systému novým jednáním o celé dohodě s EB. Podmínění přístupu novým jednáním o celé dohodě není v této pozdní fázi odůvodněné. Mezi jinými faktory byly veškeré přípravy na technické úrovni dokončeny a přístup byl nakonec poskytnut bez vyjednání nové dohody.

25. Období, ve kterém Clearstream poskytla EB přístup do systému CASCADE RS, překračuje přiměřenou dobu v délce kratší než 4 měsíce od podání žádosti o přístup. Čtyři měsíce ode dne podání žádosti, ke kterému došlo 3. srpna 1999, uplynuly 3. prosince 1999. Rozhodnutí zohledňuje interní přípravy obou stran ve dvou případech (prvním je spuštění plánovaného zahájení přístupu do systému CASCADE RS dne 4. prosince 2000 a druhým je příprava data zahájení 19. listopadu 2001), aby určilo, co se rozumí přiměřenou dobou. V obou případech vycházely interní plány z období v délce dvou až tří měsíců. Kromě toho byl centrálním depozitářům cenných papírů, kteří zažádali o přístup do systému CASCADE RS, tento přístup umožněn buď téměř okamžitě nebo ve lhůtě, která nepřekročila jeden měsíc, a CBL byl tento přístup poskytnut za čtyři měsíce.

1.3.1.3 Závěr ohledně odmítnutí poskytování služeb a související diskriminace

26. Z výše uvedených důvodů činí rozhodnutí závěr, že Clearstream porušil článek 82 tím, že odmítl v období od 3. prosince 1999 do 19. listopadu 2001 neoprávněně a v nepřiměřené době poskytovat EB služby primárního zúčtování a vypořádání obchodů s akciemi na jméno. V míře, v jaké Clearstream odmítla poskytovat služby EB, které však poskytovala urychleně srovnatelným zákazníkům, je toto odmítnutí diskriminační.

1.3.2 Uplatňování diskriminačních cen na služby primárního zúčtování a vypořádání

27. V období mezi koncem roku 1996 a 1. lednem 2002 ukládala Clearstream společnosti Euroclear cenu ve výši X EUR za transakci, zatímco vnitrostátním CSD ukládala cenu ve výši Y EUR (přičemž X převyšovalo Y o 20 %). Kromě toho platila Euroclear na rozdíl od centrálních depozitářů cenných papírů roční poplatek, který částečně zahrnoval služby vypořádání.

28. Na základě údajů, které poskytla CBF, rozhodnutí stanoví, že obsah služeb primárního zúčtování a vypořádání

přeshraničních transakcí, které Clearstream poskytuje centrálním depozitářům cenných papírů a mezinárodním centrálním depozitářům cenných papírů, je stejný.

29. Podrobně je posuzováno nedostatečné objektivní odůvodnění rozdílných cen. Je třeba zdůraznit, že Clearstream nemá rozčleněné nákladové účetnictví podle zákazníků a že, navzdory opakovaným žádostem, neposkytl přijatelné odůvodnění rozdílných cen, které by vycházelo z nákladů.

30. Závěrem Komise rozhodla, že uplatňováním vyšší ceny za transakci (ve výši X EUR) za služby primárního zúčtování a vypořádání v době, kdy CBF ukládala vnitrostátním centrálním depozitářům za stejné služby pouze Y EUR, společnost Clearstream diskriminovala EB a tím porušila článek 82 Smlouvy, aniž by toto jednání bylo objektivně odůvodněno a aniž by z něj vznikly výhody pro zákazníky.

2. POKUTY NEBYLY ULOŽENY

31. Existuje několik důvodů pro neuložení pokuty v této věci.

Jde o první rozhodnutí ve složité oblasti

32. Ve Společenství zatím neexistuje žádná rozhodovací praxe ani judikatura, která se týká zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry. Nový je zejména klíčový prvek, kterým je podrobný rozbor postupů zúčtování a vypořádání v souvislosti s definicí trhu. Rozhodnutí rozebírá relevantní trh a rozlišuje primární a sekundární zúčtování a vypořádání, jakož i soubor otázek specifických pro danou oblast, jako je internalizace.

Porušení práva bylo ukončeno

33. Skutečnost, že porušení práva bylo ukončeno, není samo o sobě důvodem pro neuložení pokut; měla by být však posouzena ve spojení s jinými faktory, jako je nový charakter dotčených otázek.

Přeshraniční zúčtování a vypořádání v EU je na rozcestí

34. Zúčtování a vypořádání v EU je rozvíjející se oblastí a to zejména, jako je tomu v předložené věci, pokud se týká přeshraničních transakcí. V současnosti projednávají různé instituce záležitosti, které se vztahují k činnostem poskytovatelů služeb, rozsahu internalizace, role centrálních depozitářů cenných papírů a mezinárodních depozitářů cenných papírů a jejich vztah k velkým schovatelům. Ačkoli nejsou tyto záležitosti shodné s těmi, které jsou předmětem rozhodnutí, jsou nicméně propojeny.

35. V této souvislosti se zdá vhodné neukládat pokuty. I když nebyly uloženy žádné pokuty, existuje nadále potřeba, aby Komise přijala rozhodnutí, kterým vyjasní právní situaci, zejména, pokud jde o Clearstream a ostatní podniky.

3. ZÁVĚR

36. Rozhodnutí stanoví, že Clearstream porušila článek 82 Smlouvy tím, že společnost EB neodůvodněně a v nepřiměřené době odmítla poskytnout služby primárního zúčtování a vypořádání obchodů s akcemi na jméno, a že při poskytování těchto služeb společnost EB diskriminovala. Navíc stanoví, že Clearstream uplatňovala diskriminační ceny.
-